

SEKSUAALISUUS NUORUUDESSA -

“Anna mun olla, mutta älä jätä mua yksin”

Heidi Simola & Pale Lius

Loisto setlementti ry - Sosiaalisen nuorisotyön moniosaaja

Uskonnollisesti ja poliittisesti
sitoutumaton setlementtiyhdistys.
Työmme on sukupuolisensitiivistä
ja kulttuurisensitiivistä.

Rakennamme yhteisöjä, johon
jokainen saa liittyä omana
itsenään. Pyydämme mukaan,
kuljemme rinnalla ja luomme
nuorelle tilaa loistaa.

**TIETOA
TUKEA
TOIVOA**

Loisto
SETLEMENTTI

Loisto Setlementin
Tyttöjen ja Poikien Talon

Seksuaaliterveys- ja seksuaaliväkivaltatyö

Seksuaaliterveystyössä tarjoamme seksuaalineuvontaa 10–28-vuotiaille pääkaupunkiseudulla asuville nuorille.

Seksuaaliväkivaltatyö on ammatillisesti ohjattua vertaistukea ja yksilötukea 13–28 -vuotiaille, joille on tehty seksuaaliväkivaltaa.

Annamme neuvontaa myös nuorten huoltajille ja läheisille sekä koulutusta nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille.

Ota yhteyttä:

seksuaaliterveystyo@loistosetlementti.fi

Seksuaalisuuden määritelmä

Seksuaalisuus osa ihmisyyttä – alkaa jo kohdusta ja päättyy kuolemaan
Seksuaalisuus ≠ seksuaaliset teot

- **Seksuaalisuus –psykykinen, biologinen, sosiokulttuurinen**

Psykologinen – kokemus, ilmaisu, opitut asenteet, käyttäytyminen, minäkuva, kehonkuva, vuorovaikutus, mielihyvä ja nautinto

Biologinen - lisääntyminen, ehkäisy, seksuaalinen kiihottuminen, fysiologiset muutokset, kehon sukupuolitetut piirteet, hormonit

Sosiokulttuurinen- lait, uskomukset, läheiset, yhteisö, normit ja asenteet, kulttuurisia ja yhteisöllisiä ilmiöitä

Seksuaalisuuden kehitysvaiheet

- Seksuaalisuuden kehittyminen liittyy kaikkiin ikävaiheisiin - nivoutuu muuhun kehitykseen (kehollinen, emotionaalinen/tunnetaso)
- Aina yksilöllistä ja tapahtuu monella tasolla samaan aikaan
- Mahdotonta kuvata tarkasti kehitysvaiheita - tapahtuu usein asteittain ja luo valmiuksia lapselle tai nuorelle käsitellä seksuaalisuuteen liittyviä asioita.
- Jokaisessa ikävaiheessa on tärkeä kehitystehtävä ja tiedon sekä tuen tarve muuttuu
- Ymmärrys seksuaalisuuden kehityksen erilaisista vaiheista luo tilaa riittävän hyvälle vanhemmuudelle

Seksuaalisuuden kehitysvaiheet lapsuudessa ja nuoruudessa

Tiedon tarve ja kehitystehtävät

Vauvaiän- ja lapsuuden kehitysvaihe – tutustua ympäröivään maailmaan, kokemus mielihyvästä ja turvallisuudesta. Vuorovaikutus, kiintymyssuhde. Kosketus. Minuuden kehitys. Sukupuoli. Oma keho. Rajat. Leikki.

9-12-vuotiaat - murrosikä, lisääntyminen, seksuaaliset kokemukset, idoli-ihastus, seurustelu, ehkäisy, ystävyys, kunnioitus, tarpeet/toiveet/rajat, asenteet, ihmiskehon muutokset, itsenäistymisen kokeilut

12-15-vuotiaat – yhteiskunnallinen ja normien taso, media, seksuaalinen kiihottuminen, masturboiminen, mielihyvä, ehkäisy, irtaantuminen, murrosiän psykologiset muutokset

Yli 15-vuotiaat - raskaus, hedelmättömyys, perhesuunnittelu, abortti, uskonto ja etiikka, riskialtis seksuaalinen käytös

Seksuaalisuuden kehitystä haavoittavat tekijät?

Mielenterveyden sairaudet

Kasvuolosuhteet

Traumaattiset kokemukset – kuten seksuaaliväkivalta tai muu väkivalta

Riittämätön tieto ja häpeään kannustava kasvatus

Mitkä asiat eivät estä seksuaalista kehitystä?

Vammaisuus, neuromoninaisuus, sukupuoli, seksiltä tai seksuaalisuuden teemoilta liiallinen "suojaaminen"

Jokaisella meistä on omanlainen ja arvokas seksuaalisuus!

Iso paha porno?

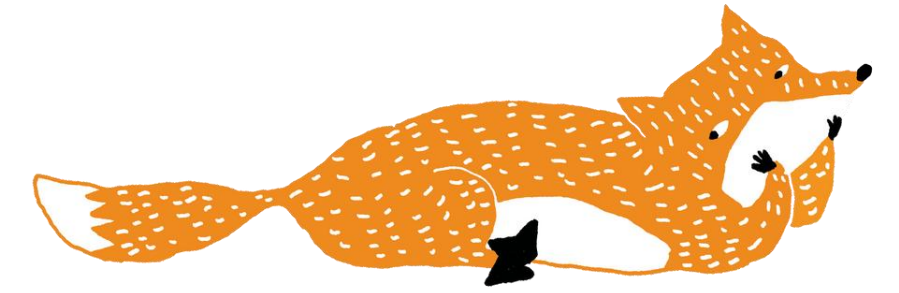
Mitä porno on?

Näyteltyä, aikuisille suunnattua, fantasioiden elokuvallistamista, nautinnon tuottamista, bisnestä, vapaaehtoista (vrt. Ihmiskauppa)

Seksuaalikasvatuksen puute ajaa nuoret sellaisen tiedon äärelle, mihin heillä on pääsy – minkälainen seksuaalikasvattaja porno on nuorelle?

- Pornon tarjoamat mallit ja kuvat kehoista, seksistä, sukupuolirooleista?
- Minkälaista keskustelua pornoon liittyen on tärkeä käydä nuoren kanssa?
- Minkälaisen pornon pariin nuoret usein päätyvät (ilmaista, vahingollista, huonot työ-olot, väkivaltaista?)
- Miten vastata jos nuori kysyy, miksi pornoa tehdään?
- Miten suostumus näkyy pornossa?
- Porno mietityttää nuoria ja sitä nähdään usein ensimmäisen kerran jo ala-asteella.
- Medialukutaito ja aikuisen ihmisen aiemmat kokemukset mahdollistavat aikuisen ymmäryksen siitä, että porno ei vastaa todellisuutta

Neuromoninaisuus ja seksuaalisuus

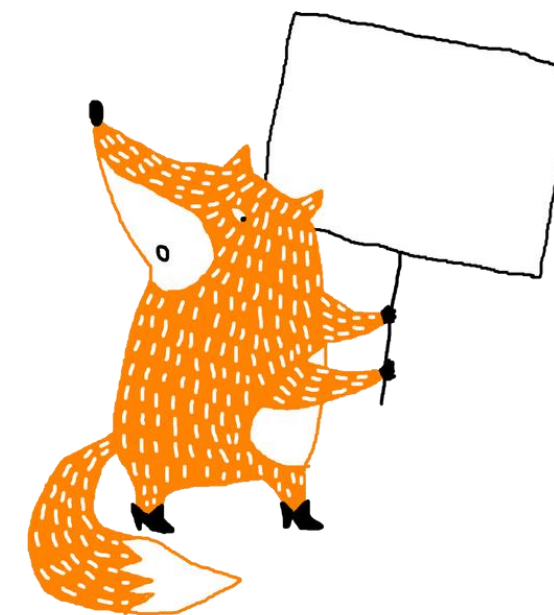
- Erityistarpeita- vai nuorelle elintärkeitä "ihan vaan" tarpeita?
- Neurokirjon nuoren vireystilan säätelyn haasteet – vaikutus seksuaalisuuteen
  - Häpeän tunteet tavallisia nepsy nuorilla – alttius häpeän tunteisiin myös seksuaalisuuden alueella
  - Kehon muutokset ja aistiherkkyys
  - Mieli muutoksen keskellä - **vahvistetaan turvaa ja pysyviä asioita, vakautetaan muutosten keskellä**
  - Rajojen vahvistaminen ja niiden vastaanottaminen – tärkeää kaikkien nuorten kohdalla
  - Normien ja odotusten sanoittaminen, ei olettaminen
  - Itseymmärryksen ja itsetuntemuksen lisääminen sekä tunnesäätelytaitojen kehittäminen
  - Ihmissuhde taitojen vahvistaminen – Kaveritaitojen vahvistamista? Miten lähestyä ihastusta? Miten pitää huolta omista rajoista?

Seksuaaliväkivalta ja suojaikärajat

- Suojaikärajat - 16 ja 18
  - Seksuaaliväkivallasta ja häirinnästä nuoren kanssa puhuminen
  - Turvataitojen harjoitteleminen. Kenelle kerron? Mistä tunnistaa jos joku on ylittänyt omia rajoja?
  - Puhutaan myös siitä, miten toimia jos ylittää toisen rajat ja miten ottaa vastaan toisen rajoja
  - Netti ja seksuaaliväkivalta
  - Kiinnostus nuoren asioista myös netissä ja somessa
  - *Mitä somessa tänään tapahtui? Kenen kanssa vietit siellä tänään aikaa?*
  - Luodaan tilaa sille, että mistä tahansa saa puhua kotona.
-

Oma suhteeni seksuaalisuuteen

- ❖ Mitä seksuaalisuus tarkoittaa ja merkitsee minulle?
- ❖ Millainen on oma seksuaalihistoriani?
- ❖ Miten olen tullut itse nähdyksi ja hyväksytyksi lapsena ja nuorena?
- ❖ Kenen kanssa puhuin seksuaalisuudesta nuoruudessa?
- ❖ Arvot, asenteet, uskomukset, mistä ne ovat tulleet ja miten ne minuun vaikuttavat?
- ❖ Mitä ajattelen sukupuolesta ja seksuaali-identiteetistä
- ❖ Omat haavottavat ja/tai traunaattiset kokemukset

Miten antaa lupaa puhua?

- ❖ Keskustelukulttuuri, miten puhutaan seksuaalisuudesta, perheessä, suvussa, lähipiirissä?
- ❖ Kysyminen kertoo, että olet valmis kuulemaan
- ❖ Kuunteleminen, kunnioitus ja turvallisuus luo tunteen nuorelle, että hän on toiminut oikein kertoessaan asioista
- ❖ Vastaa siihen mitä nuori kysyy, vähättelemättä, selittelemättä, tuomitsematta
- ❖ Vaikeneminen jättää nuoren yksin kantamaan asioita
- ❖ Millaisia sanoja tai tapoja puhua seksuaalisuudesta?

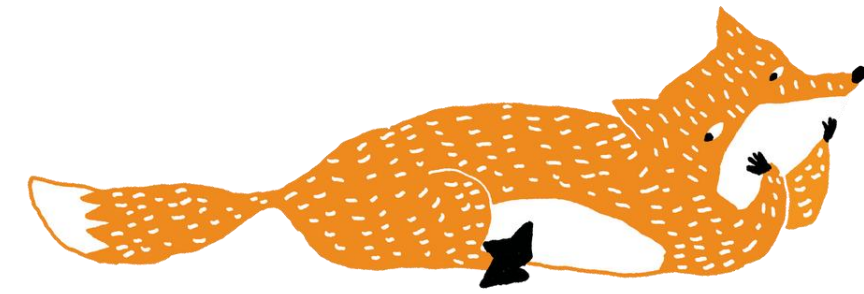

Mitä ottaa keskustelussa huomioon?

- ❖ Ikätaso ja kehitys sekä nuoren kiinnostu huomioiden
- ❖ Myönteistä ja sallivaa kuuntelemista
- ❖ Mitä nuori kysyy, vastataan siihen
- ❖ Sanaton viestintä, kysytään havaintoja
- ❖ Mukaan keskusteluun:
- ❖ Miltä se sinusta tuntui?
- ❖ Tunteiden sanoittaminen ja hyväksyminen
- ❖ Normalisoiminen
- ❖ Itsen ja toisten rajojen kunnioittaminen, suostumus!
- ❖ Vanhempana ei tarvitse tietää vastausta – pohditaan yhdessä

Nuoren turvan tunne ja oma tila

- ❖ Oman kehon rajat, tila jossa yksityisyyttä, puheen rajat
- ❖ Miten perheessä puhutaan sateenkaarevuudesta, sukupuolesta, omasta tai toisen kehosta, kehon toiminnoista, seksistä .....
- ❖ Miten nuori voi ilmentää omaa identiteettiä ja sukupuolta
- ❖ Turvallisuus ja luottamus, myös puheissa

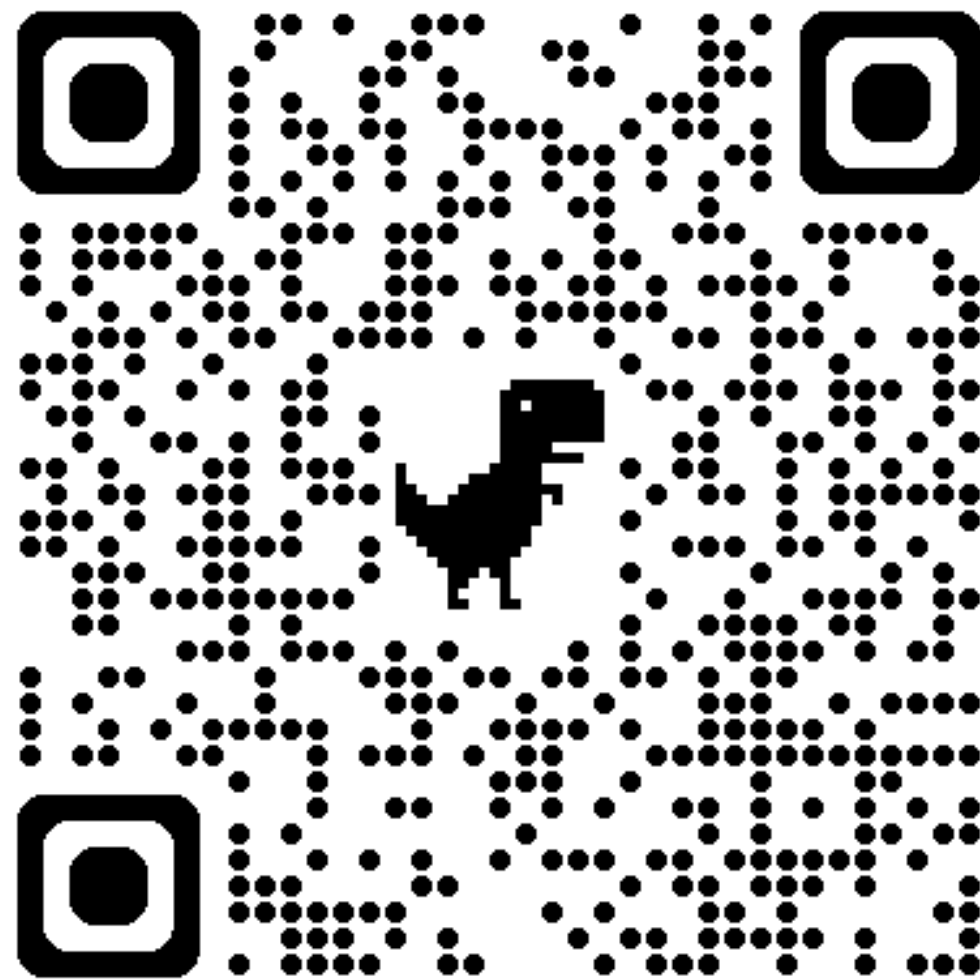
Yksin / yhdessä vanhemmuudessa

- ❖ Mitä minä tarvitsen jaksamisen tueksi?
  - ❖ Kenen kanssa voin pohtia ja jakaa ajatuksiani?
  - ❖ Omat käsittelemättömät tai kesken jääneet asiat
  - ❖ Mistä saan tukea vanhemmuuteeni?
-
- ❖ Omat ajatukseni perhemallista
  - ❖ Roolit perheessä

Palaute on meille tärkeää <3

- <https://loistosetlementti-lv.creamailer.fi/survey/answer/lycq73g6rumw0>

Seksuaalisuuteen liittyviä nettisivuja ja kirjoja

- **Väestöliitto** [Väestöliitto vahvistaa hyvinvointia ja ihmisten välistä yhteyttä \(vaestoliitto.fi\)](https://vaestoliitto.fi)
- **Seta** <https://nuoret.seta.fi/>
- **Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus** [Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus \(sukupuolenosaamiskeskus.fi\)](https://sukupuolenosaamiskeskus.fi)
- **Pelastakaa lapset ry** <https://www.pelastakaaalapset.fi/tyomme/mita-teemme/lasten-suojeleminen/nettivihje/nettivihjeen-toiminta/koulutukset-ja-materiaalit/materiaalipankki/>
- **THL** [Terveysten ja hyvinvoinnin laitos – THL](https://thl.fi)
- **Selkoseks** <https://selkoseks.fi/>
- **Hiv-point, Seksuaalikasvattajan käsikirja** https://hivpoint.fi/wp-content/uploads/2020/09/Seksuaalikasvattajan-kasikirja_netiversio.pdf
- **MLL. Murrosikä ja kasvu.** <https://www.mll.fi/hyva-alku-ylakouluun/>

Kirjoja:

- **Liv Strömquist - Kielletty hedelmä**
- **Marja Kihlström, Oikeilla nimillä**
- **Nathalie Simonsson, Maailman tärkein kirja**
- **Sukupuolena ihminen**
- **Haluatko? Pieni kirja suostumuksesta. Elina Nikulainen**
- **Respektiä. Seksikirja pojille.**